

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Магистърски факултет

Департамент „Национална и международна сигурност“

РЕЦЕНЗИЯ

От професор, доктор на военните науки Георги Василев Бахчеванов, преподавател в НБУ, област на висше образование: 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“ и научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

За придобиване на образователна и научната степен „доктор“ от професионално направление „Национална сигурност“ и научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“, с кандидат Михаел Минев Димитров, докторант в департамент „Национална и международна сигурност“ от НБУ.

Дисертационният труд представен от Михаел Минев Димитров на тема „Динамика за сигурността в междинна Европа“ е с общ обем от 388 стандартни машинописни страници. Структурата обхваща съдържание, увод, основна част (включваща четири глави), общи изводи и препоръки, заключение, приложение и списък с използвани източници.

I. Основни характеристики на дисертационни труд.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Значимостта на темата произтича от повишаващата се важност на регионалните пространства за провеждането на изследвания на международната сигурност. Според автора, регионалното равнище се оказва мястото, в което се снемат както действията на държавите с най-висок потенциал на намеса в света, така и на тези, които по-скоро представляват техен обект. Регионалните пространства се превръщат в комплексни системи, при които наглед незначителни изменения, водят до крайно различаващи се бъдещи състояния.

2. Точно формулирани цели и задачи на дисертацията.

Формулираните обект, предмет, цел и задачи на изследването са в съответствие с темата на дисертацията. Формулирани са 5 (пет) научно изследователски задачи. Тезите, защитавани в дисертационния труд също са 5 (пет).

3. Доказателства, че дисертационният труд е разработен самостоятелно
Дисертационният труд е самостоятелно дело на автора.

4. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература.

Докторантът познава в детайли състоянието на проблема. Доброто образование и доказаната склонност към научни изследвания му позволяват да се заеме с темата. Отнася се творчески, бих казал прекалено критично към съществуващият литературен материал. Оценката му за състоянието на проблема към момента на публикуване на дисертационния труд е вярна.

Използваните източници са 354 броя. Те включват 14 монографии на кирилица, 241 монографии на латиница, 5 статии на кирилица, 76 статии на латиница, 13 електронни източника като 5 от тях представляват специализирани софтуерни продукти за прилагане на компютърно-подпомагани методи за изследване. Анализът на списъка с използваните заглавие показва много добрата осведоменост на автора.

5. Коректност при цитирането на представителен брой автори.

В работата по изследването са **използвани източници** от български, руски, английски, немски, френски и други чуждестранни автори по теория на сигурността, геополитика, история, икономика, военна наука, лингвистика, социология, антропология, културология, сценарийно планиране, статистика. Източниците са цитирани изключително коректно.

6. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Методологията на дисертационното изследване е подбрана правилно и коректно. Насочена е както към постигане на целите и задачите на изследователското търсене, така и към доказването на основната научно – техническа идея. Аспирации към научния му ръководител.

В дисертационния труд са използвани следните изследователски методи: Съчетаване на синхроничния с диахроничния подход; Метод за анализ на документи. Историко-систематичния метод; Метода на аналитичната индукция; Метод на корелационния анализ; Хи-квадрат метод; Матрица, отчитаща измененията на кръстосаните влияния, насочена към категоризиране на величините MICMAC (Matrice d'Impacts Croisés Multiplication Appliqués à un Classement); Системи и матрици на кръстосаните влияния SMIC (Systèmes et Matrices d'Impacts Croisés); Приложение за визуализиране на сценарийно пространство Scenaring Tools и съответния специализиран софтуер¹.

II. Описание на приносите:

1. Кратка характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

Дисертационният труд анализира съществуващите определения за понятието „регион“ и предлага концептуален поглед към неговата природа, отхвърлящ субстанциалните схващания в това отношение и поставящ ударение върху формулирането на методологически положения, чрез които да се извежда съдържанието му за всеки конкретен случай.

Изведена е последователност от действия, посредством която е възможно определяне на границите на регионалните пространства, въз основа на емпирични данни, а не на предварително формирани историко-географски разбирания.

Приложени са идеите на структурализма, и по-конкретно методиката за синхро-диахронично представяне на обекта на изследване, към междудържавните отношения, протичащи в регионалните пространства. В резултат е предложена употребата на понятията „природа на регионално пространство“, „парадигма на регионално пространство“ и „хоризонтални структури в регионално пространство“.

Аналитично са представени историческите събития допринесли за появата на предпоставки, позволяващи формирането на разбиране за региона Междинна Европа. Изследвани са действията довели до включването на външните участници в региона, предмет на познавателен интерес, като са очертани ходовете, в резултат на които тези

---

¹ Последните три компютърно-подпомагани метода са разработени от Le Cercle d'Action pour la Prospective, 3IE (Institut d'Innovation Informatique pour l'entreprise) и EPITA (Ecole pour l'Informatique et les Techniques Avancées).

държави са постигнали относително тегло, предоставящо им възможност да придобият подобна роля.

Анализирани са причините, поради които съотношението на силите между доминиращите геополитически участници след края на Студената война, остава перманентно нестабилно. Тази нестабилност на свой ред се предава и на вътрешнорегионалната динамика в Междинна Европа, оставаща подчинена основно именно на външните въздействия.

Изведени са променливите, от които в най-голяма степен зависи състоянието на държавите, географски изграждащи изследвания регион. Въз основа на това е формирано сценарийно пространство за развитие на динамиката на сигурността в Междинна Европа, посредством използването на компютърно-подпомагани методи за остойностяване на експертна оценка.

2. Описание на приносите на кандидата и класифицирането им.

В обобщен вид резултатите от изследването са:

1. Доказано е, че регионалните пространства представляват най-подходящото равнище за изследване на динамиката на сигурността при отразяване на междудържавните отношения и формиращите се в резултат на това връзки и зависимости. Крайната цел на дисертационния труд е постигната. Съпоставянето на резултатите от настоящото изследване спрямо тези на други проучвания, осъществявани посредством използването на различна методика, поставящи ударение върху различен от възприетия в дисертацията пространствен хоризонт, може да позволи по-точно определяне на предимствата и недостатъците на избрания от автора подход.

2. В резултат на осъщественото проучване на историческия контекст на региона и на събитията от по-близкото минало, се потвърждава тезата че процесите протичащи в Междинна Европа, са в най-голяма степен подчинени на действията осъществявани от държавите с най-висок потенциал на намеса в света, които са включени в региона чрез интересите преследвани от тях. Показателен в това отношение е извод 1, глава 4.

3. Изследването на историческия контекст на държавите явяващи се както вътрешни, така и външни участници за региона Междинна Европа, разкрива доколко начина по който завършва Студената война, притежава значение за нестабилното състояние, което се установява между доминиращите геополитически участници и най-вече между САЩ и Руската федерация и потвърждава превръщането на

икономическото състояние на последната във факторът, от който зависи в най-голяма степен достигането или съответно недостигането до конфликтен дискурс помежду им. Липсата на средства за отстояване на целите е погрешно възприета като сближаване и съгласуване на преследваните бъдещи състояния на средата на сигурност. Потвърждаването на това, дали държавите принадлежащи под една или друга форма към европейската цивилизация, ще загубят водещата си позиция в света във военно, икономическо и демографско отношение в резултат на повишаване на конфликтния потенциал помежду им и провеждането на неадекватни политики, не може да бъде направено или отхвърлено към настоящия момент. Въпреки това, извод 4, глава 4, следва да се възприеме като показател за предстоящи значителни изменения в баланса на силите между доминиращите геополитически участници в дългосрочен план.

4. Резултатите от изследването и най-вече разработеното сценарийно пространство за развитие на динамиката на сигурността в Междинна Европа, създават предпоставки твърдението, че единствената възможност за успешно отстояване на националните интереси на вътрешните участници в региона, е увеличаването на равнището на сътрудничество помежду им в областта на сигурността и отбраната, а последващото им пълноценно интегриране в общоевропейски геополитически проект, е задължително условие за частично запазване на ролята на фактор в глобалното конкурентно пространство на европейските държави като цяло, да се възприема като вярно. Отново развитието на действителната ситуация ще даде окончателен отговор на този въпрос.

5. В глава 3 е доказана тезата, че принадлежността към различни регионални пространства води до разлики в интерпретирането на едни и същи състояния на средата на сигурност.

3. Оценка на степента на лично участие на дисертанта в приносите.

Представеното изследване и получените резултати са лично дело на автора. Повод за това твърдение ми дава активното и забележимо участие на докторанта в различни научни събития по време на обучението му и разработването на дисертационния труд.

4. Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът е разработен съгласно изискванията и отразява в пълен обем същността, методологията и резултатите на изследването.

III. Въздействия на дисертационния труд върху външната среда.

1. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

Публикациите свързани с дисертационния труд са 6 (шест). Основно това са доклади на научни конференции, които след рецензия са намерили място и в сборниците от събитията. Една от статиите е на английски език и е публикувана в Румъния. Стилът на кандидата е задълбочен, достъпен, академичен.

Според мен, посочените публикации представляват съществена част от изследването и отразяват получените резултати в него.

2. Практическо значение на дисертационния труд.

1. Създаденият методологически апарат може да бъде използван за осъществяване на изследвания по отношение на регионалната сигурност, прецизиране на разбиранията за границите на регионите и определяне на структурните роли на държавите, географски изграждащи изследваното регионално пространство.

2. Изследването на динамиката на сигурността в Междинна Европа за периода от 1990 – 2015 г., както и направеното по отношение на разкриването на по-отдалечените исторически събития, намиращи се в основата на формирането на настоящото състояние на средата на сигурност, могат успешно да се използват при подготвянето на лекционни курсове в област на висше образование „Сигурност и отбрана“.

3. Разработеното сценарийно пространство, наред с примерния сценарий за развитие на динамиката на сигурността в Междинна Европа, основаващ се на матрица на преките влияния, при реализиране на най-вероятните хипотези, позволява очертаването на общи насоки, въз основа на които е възможно изготвянето на концептуални документи и провеждането на политики, свързани със сигурността и отбраната.

4. Извеждането на допълнителни сценарии, посредством използването на вече разработеното сценарийно пространство и конкретизирането им със ситуационни сценарии, би позволило и планиране за развитие на способности на системата за защита на националната сигурност.

IV. Лични качества на автора.

Познавам автора като един от най-добрите студенти на департамент „Национална и международна сигурност“. Същият се отличава с много добра осведоменост, аналитична мисъл и трудолюбие.

V. Заключение

Разработеният дисертационен труд от Михаел Димитров по съдържание, обем и структура **отговаря на изискванията** за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, регламентирани в Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане.

Оценка на дисертационния труд

Оценката ми за дисертационния труд на тема: „Динамика за сигурността в междинна Европа“ разработена от докторанта Михаил Димитров е **„положителна“**. Предлагам на уважаемото жури да даде образователната и научна степен „доктор“ на Михаел Минев Димитров.

Дата: 12.04.2018 г.

Подпис:....